فصلنامه رویکردهای پژوهشی نو در علوم مدیریت
Journal of New Research Approaches in Management Science
سال اول. شماره چهارم. بهار ۱۳۹۷، صص۱۸۶-۱۷۷ Vol 1. No 4. 2018, p 177-186
شماره شاپا (۲۵۸۸-۵۵۶۱) ISSN: (2588-5561)

بررسی تعهد مذهبی درونی و بیرونی و منبع کنترل در پیش‌بینی ارتکاب افراد به جرایم مالی و غیر مالی

اشرف طنوریان[۱]. هائیده صابری[۲]

۱. کارشناس ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس. ایران

۲. استادیار گروه روان شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن. ایران

چکیده

از جمله عواملی که می‌تواند در پیشگیری و کاهش اختلالات روانی و هم چنین مشکلات ناشی از آن نقش مؤثری داشته باشد، داشتن اعتقادات مذهبی است. پژوهش حاضر با هدف مقایسه تعهد مذهبی و منبع کنترل محکومین مالی و غیرمالی ندامتگاه تهران انجام شد. پژوهش به روش داوطلبانه و هدفمند بر روی ۲۰۶ نفر از زندانیان مرد که ۱۰۳ نفر از آنان به دلیل جرائم مالی و ۱۰۳ نفر دیگر به دلیل جرائم غیرمالی در سال ۹۵-۹۴ درندامتگاه تهران به حبس ابد محکوم بودند انجام شد. ابزار پژوهش شامل دو پرسشنامه تعهد مذهبی ورتینگتون و منبع کنترل جولیان راتر بود. داده‌ها با استفاده از روش تحلیل رگرسیون لجستیک مورد بررسی قرارگرفت. نتایج نشان داد میانگین منبع کنترل در جرایم مالی ۱۵/۷۱ و در جرایم غیر مالی ۱۶/۰۵ می‌باشد در واقع نمونه آماری در جرایم غیر مالی دارای منبع کنترل بالاتری هستند. و بدین ترتیب افرادی که دارای جرایم غیر مالی هستند از تعهد بیرونی و درونی بیشتری برخوردارند و مجرمین به منبع کنترل اهمیت بالایی می‌دهند.

واژه‌های کلیدی: تعهد مذهبی، منبع کنترل، تعهد درونی، تعهد بیرونی، جرایم ملی و وغیرمالی.

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

مقدمه

در جهان امروز علی‌رغم پیشرفت‌های شگرف و گوناگونی که در تمام زمینه‌ها ی اقتصادی، اجتماعی و ازجمله علوم رخ داده است، بشر نتوانسته مشکلات روحی روانی خود مانند اضطراب، افسردگی، فشارهای روانی و پوچ‌گرایی و بی‌معنی بودن زندگی و استرس و فشارهای عصبی را درمان کند. چنین به نظر می‌رسد که انسان امروزه هویت اصلی خود را از دست داده و از خویشتن خویش بیگانه شده است (گیدنز، ۱۳۹۳). از روزگار قدیم تا به امروز این اندیشه که دانش و صنعت نتوانسته پناهگاه امن انسان باشد تداوم یافته و در عرصه‌های نظری و عملی دلایل دیگری بر اثبات آن اندیشه آورده شده است و نمونه عینی آن جامعه آمریکا و برخی از کشورهای پیشرفته اروپایی است که به لحاظ علمی و فنی سرآمد کشورهای جهان بوده ولی با سقوط اخلاقی و آسیب‌های روانی اجتماعی عدیده‌ای روبرو می باشند.

سبک و شیوه‌های زندگی امروزی، فشارهای روانی و اجتماعی ناشی از تغییرات سریع اجتماعات بشری و کمرنگ شدن سنت‌ها و استیلای ماشین بر زندگی ازجمله عوامل تأثیرگذار بر بهداشت و سلامت روان در جامعه به شمار می‌آید. عدم درک زندگی بشر از معنویت و احساس پوچی، ازجمله دلایلی است که انسان امروزی به سبب دوری از آن در زندگی احساس تنهایی و بی‌پناهی می‌کند (نقیبی و همکاران، ۱۳۹۲).

مذهب به‌عنوان وسیله‌ای که انسان را به یک قدرت لایزال متصل می‌کند، می‌تواند حمایت‌کننده روان بسیار قدرتمندی تلقی شود. نقش روان‌شناختی مذهبی در کمک به مردم برای درک و کنار آمدن با رخدادهای زندگی را می‌توان این‌گونه توصیف نمود، مذهب می‌تواند در ایجاد احساس امید، احساس نزدیک بودن به دیگران، آرامش هیجانی، فرصت خود شکوفائی، احساس راحتی، مهارتکانه، نزدیکی به خدا و کمک به حل مشکلات مؤثر باشد (نیومن، پارگامنت، ۲۰۱۱[1]). در خصوص تأثیر و اهمیت اعتقادات دینی بر سلامت روان از گذشته تاکنون بحث‌های بسیاری انجام گرفته است. در سال‌های اخیر روانشناسان به نقش دین در تأمین سلامت روان، درمان بیماری‌های روانی توجه ویژه‌ای داشته‌اند. آن‌ها معتقدند در ایمان به خدا و نگرش مذهبی نیروی خارق‌العاده‌ای وجود دارد که نوعی قدرت معنوی به انسان می‌بخشد و در تحمل سختی‌های زندگی او را کمک می‌کند و از نگرانی و اضطرابی که بسیاری از مردم زمان ما در معرض ابتلا به آن هستند دور می‌سازد (کجباف و رئیس پور، ۱۳۹۲). ازنظر آلپورت مذهب طیفی است که از یک‌سو برای افراد معنایی ابزاری دارد و از آن به مذهب بیرونی یاد می شود ودر سوی دیگر آن نوعی معنا است که انگیزه اصلی زندگی است و ارزش درونی دارد و به آن مذهب درونی می گویدو به خودی خود برای فرد جنبه انگیزشی دارد و به دیگر محرک ها نیازی ندارد. فرض او این است که مذهب بیرونی کمتر از مذهب درونی جنبه درمانگرانه و پیشگیرانه دارد. برای بسیاری از مردم مذهب عادتی ملال‌آور، تشریفاتی، صرفاً فرهنگی برای جشن‌ها و مراسم سنتی می‌باشد که برای آرامش خانوادگی شخصی و

1. Numan&Pargament

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

مسائلی از این قبیل مورد استفاده قرار می‌گیرد. برای برخی دیگر مقام در پی دارد و اعتماد به نفس آن‌ها را تقویت کرده و اهداف و نتایج آن‌ها را پیش می‌برد. به‌وسیله آن بر دوستانشان فائق می‌آیند و در دیگران نفوذ می‌کنند و قدرتی برای خود دست‌وپا می‌کنند. گاهی نیز در این راستا مذهب، دفاعی در برابر واقعیت‌های پنهان کننده است (لوین، ۲۰۱۴). آلپورت معتقد بود که تنها مذهب با جهت‌گیری درونی است که می‌تواند سلامت روان را تضمین کند. علاوه بر مطالعات آلپورت تحقیقات زیادی نیز نتایج او را تائید کردند. (والف، ۲۰۱۵).

اعتقادهای مذهبی علاوه بر تأثیر بر بهداشت روان، می‌تواند زمینه‌ساز برخی ویژگی‌های شخصیتی و خلقی در افراد باشند که ازجمله آن‌ها می‌توان به تأثیر بر منبع کنترل اشاره کرد. مفهوم منبع کنترل، به توانایی انسان در کنترل شرایط و رویدادهای محیطی معطوف می‌گردد. بر اساس این تئوری افراد به دو دسته تقسیم می‌شوند: ۱-افراد دارای منبع کنترل درونی که خود را بر احساسات، رفتار و شرایط زندگی خود تسلط داشته و در تغییر و اصلاح آن فعالانه می‌کوشند و موفقیت و شکست‌های خود را به عوامل درونی نسبت می‌دهند؛ که این افراد در مقابل رویدادهای زندگی از موضع برتر و فعالانه‌تری برخوردارند و دارای اعتماد به نفس بیشتری هستند. ۲- افراد دارای منبع کنترل بیرونی که خود را مسلط بر شرایط و رویدادهای زندگی ندانسته و حوادث زندگی خود را به عوامل بیرونی از قبیل شانس و سرنوشت یا قدرت دیگران نسبت می‌دهند. به نظر می‌رسد این افراد به توانمندی‌ها و تلاش‌های خود متکی نیستند و از اعتماد به نفس پایین‌تر و در مقابل رویدادهای زندگی از موضعی انفعال‌پذیر تر برخوردارند (پاکیزه، ۱۳۹۱). مفهوم منبع کنترل اشاره به نقشی که افراد در به وقوع پیوستن رویدادهای مثبت و منفی زندگی خود دارند و میزان تلاش‌ها و کوشش‌هایی که فرد در پذیرش مسئولیت در قبال رفتار خویش دارد بیان می‌شود (احمدی، ۱۳۹۲). بنابراین شکل‌گیری منبع کنترل به رفتارهای والدین، اعضای خانواده، دوستان و معلمان و رویدادهایی که افراد با آن مواجه می‌شوند و چگونگی برخورد با این رویدادها بستگی تام دارد.

تحقیقات چانس بیانگر این واقعیت است که اگر والدین، به‌خصوص مادر، رفتارهای استقلال طلبانه کودک را تشویق کند، کودک واجد منبع کنترل درونی می‌شود. افزون بر آن اگر والدین خودشان دارای منبع کنترل درونی باشند و از فرزند خود محافظت کنند فرزندی را پرورش خواهند داد که دارای منبع کنترل درونی است (قره خانی، ۱۳۹۱). ارتکاب جرائم پدیده ای است که معلول عوامل متعدد فردی، روانی واجتماعی است از جمله عوامل موثر وضیعت روانی ویژگی های شخصیتی فرد مجرم است (شریفی و همکاران ۱۳۸۵). از سوی دیگر نباید نقش محیط اجتماعی را در ایجاد و تغییر منبع کنترل نادیده گرفت. رویدادهای بیرونی و موقیعت ها از این نظر که تا چه اندازه از نیاز به خودمختاری حمایت می کنند، تفاوت دارد (بسامی وقره تپه، ۱۳۹۰). منبع کنترل باعث تفاوت‌های رفتاری در میان افراد می‌شود. این تفاوت‌های رفتاری ممکن است در برخی موارد به‌صورت انواع اعتراضات، ناسازگاری‌ها و ارتکاب جرائم نمود پیدا کند. نتایج مطالعات نشان می‌دهد که افراد دارای منبع کنترل درونی با احتمال کمتری مشکلات هیجانی

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

دارند یا الکلی می‌شوند، و با مشکلات روانی بهتر کنار می‌آیند، کمتر دچار اضطراب و افسردگی می‌شوند و با احتمال کمتری دست به خودکشی می‌زنند در تأیید مطالب فوق کوپر[2]در سال ۱۹۸۳، جلی[3]در سال ۱۹۸۶ و سیدمن[4]در سال ۱۹۸۸ مشخص ساختند که افراد دارای منبع کنترل درونی مهارت‌های سازش یافته تری در رابطه با اجتماع دارند و رفتارهای خودویرانگری همچون سیگار کشیدن، مصرف مشروبات الکلی و رانندگی خطرناک در آن‌ها کمتر دیده می‌شود. آن‌ها به آسانی و زودتر سیگار را ترک کرده و کمتر به اختلالات روانی مانند افسردگی و اضطراب دچار می‌شوند و از حمایت اجتماعی وسیع‌تری برخوردار هستند (عبدی فر، ۱۳۹۱). جان بزرگی(۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان اثر بخشی ارتقاء نگرش دینی بر رفتار مجرمانه جوانان اشاره کرد. در این پژوهش که از پرسشنامه پایبندی مذهبی برای سنجش میزان نگرش دینی جوانان زندانی و فهرست رفتار مجرمانه(شریفی نیا) برای ثبت رفتار مجرمانه(شبه آزمایش _ با دو گروه آزمایش و کنترل) همراه با پیش آزمون و پس آزمون در زندان استفاده شد. از طریق مدل اریکسون و جانسون کاهش رفتار مجرمانه تحت تأثیر آموزه های دینی و همچنین وجود رابطه مثبت معنادار بین ناپایبندی مذهبی و رفتار مجرمانه ثابت شد.

در پژوهشی دیگر بابایی و همکاران (۱۳۹۳) به تأثیر سبک زندگی دینی (بر اساس فرمایشات مقام معظم رهبری) بر پیشگیری از جرایم در بین زندانیان و غیر زندانیان استان همدان پرداختند. این پژوهش از دو جامعه آماری افراد زندانی و غیرزندانی تشکیل شده و با استفاده از فرمول مورگان و کریجی، حجم نمونه ۳۱۵ محاسبه شده بود. نتایج به دست آمده نشان داد که قاچاق مواد مخدر بیشترین میزان بی‌اعتقادی دینی را در بین جرائم دیگر دارا است. باید عنوان داشت که تفاوت معناداری بین شیوه زندگی دینی افراد مجرم و غیر مجرم وجود ندارد. اما نتایج نشان دادند که سبک زندگی دینی از طریق ایجاد انسجام عاطفی در فرد با بروز جرائم ارتباط معناداری دارد. برزین منش و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه خود به بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی بر سلامت روان و منبع کنترل کارکنان یگان ویژه استان همدان پرداخت. یافته‌ها نشان داد که آموزش مهارت‌های زندگی بر سلامت روان و منبع کنترل افراد تأثیر بسزایی دارد به نحوی که در ارزیابی نهایی از دورهٔ آموزشی، اکثر آزمودنی برخورداری از مهارت های زندگی را برای همه افراد مفید و لازم قلمداد نمودند.

سازمان بهداشت جهانی در آخرین بیانیه‌ی خود که در دهه گذشته منتشر کرده است؛ سلامتی را از چهار بعد اساسی یعنی، ابعاد جسمانی، روانی، اجتماعی و معنوی مورد بررسی قرار داده که البته تأکید بر بعد چهارم یعنی معنویت نمایانگر آگاهی مسئولین و متخصصین سلامت روان و تأکید بر اهمیت مذهب و معنویت در زندگی افراد جامعه است. در این میان از کسانی که به اهمیت مطالعات مذهبی اشاره کردند

1. Coper
2. Gale
3. Sidman

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

می‌توان از بنیامین راش (۱۷۴۵-۱۷۱۳) پدر روان‌پزشکی امریکا یاد کرد. وی اظهار می‌کند: «مذهب آن‌قدر برای پرورش و سلامت روح آدمی اهمیت دارد که هوا برای تنفس» (بارون، ۲۰۰۹).

می‌توان گفت به‌رغم بی‌توجهی روانشناسان بزرگ، مذهب می‌تواند چارچوب معتبر و پایداری برای سلامت روانی افراد فراهم کند. چنانچه شرایطی فراهم شود که فرد بتواند مذهب را در چارچوب و ساختار شناختی و عاطفی خود درونی کند و از سطح باور به ایمان مذهبی انتقال یابد؛ چنین مذهبی می‌تواند وحدت یافتگی فرد را تضمین کرده و سلامت روانی او را فراهم کند (کجباف و رییس پور، ۱۳۹۲). با توجه به مطالب یاد شده در حوزه تعهد مذهبی و منبع کنترل و مطالعات کمتری که در موضوع تعهد مذهبی و ارتباط آن با زندانیان انجام شده است و سوأل اصلی پژوهش حاضر این است که آیا تعهد مذهبی درونی و بیرونی و منبع کنترل در گروه مجرمین مالی و غیرمالی قابل پیش بینی بینی است؟

فرضیه پژوهش

تعهد مذهبی درونی و بیرونی و منبع کنترل در گروه مجرمین مالی و غیرمالی قابل پیش بینی بینی است.

روش‌پژوهش

این پژوهش توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری پژوهش، حاضر کلیه مردان محبوس در سال ۱۳۹۴-۱۳۹۵ که در زندان تهران بزرگ به دلیل جرائم مالی و غیرمالی تحمل حبس می‌نمایند. نمونه‌گیری به‌صورت داوطلبانه و هدفمند (جرم مالی و غیرمالی) انجام شد. بدین‌صورت که پس از هماهنگی‌های لازم با مسئولین به اطلاع زندانیان رسانده شد که کسانی که تمایل به شرکت در پژوهش دارند اعلام آمادگی کنند سپس پرسشنامه‌ها در اختیار داوطلبان قرار گرفت. تعداد نمونه با توجه به تحقیقات مشابه و بر اساس تعداد متغیرهای پیش‌بین، با توجه به اینکه سه متغیر (تعهد مذهبی درونی، تعهد مذهبی بیرونی و منبع کنترل) برای پیش‌بینی عضویت در گروه مجرمین مالی و غیرمالی موردنظر بودند؛ ۲۰۶ نفر انتخاب شدند؛ که (۱۰۳ نفر از زندانیان جرائم مالی و ۱۰۳ نفر از زندانیان جرائم غیرمالی) بودند. ابزارهای پژوهش عبارتند از :

پرسشنامه تعهد مذهبی ورتینگتون: پرسشنامه تعهد مذهبی توسط **Worthington** و همکاران در سال ۲۰۰۳ ساخته شده است که از ۱۰ گویه تشکیل شده است که به منظور سنجش میزان تعهد مذهبی افراد بکار می رود. این پرسشنامه دارای دو زیرمقیاس تعهد مذهبی درون فردی (۶ عبارت)و تعهد مذهبی میان فردی(۴ عبارت) است. آزمودنی باید در یک طیف لیکرت ۵ درجه ای میزان موافقت یا مخالفت خود را با هریک از آن ها مشخص سازد(عسکری، صادقی۱۳۹۲). جهت امتیازدهی دو مقیاس به طور جداگانه نمره آیتم های ۱، ۳، ۴، ۵، ۷، ۸بیانگر مقیاس فرعی تعهد مذهبی درونی و آیتم های ۲، ۶، ۹، ۱۰ بیانگر مقیاس فرعی تعهد مذهبی میان فردی می باشد(ورینگتون، ۲۰۰۳). ضریب آلفای کرونباخ کل آزمون ۰/۹۳، زیر مقیاس تعهد مذهبی درون فردی ۰/۹۲، و زیر مقیاس تعهد مذهبی میان فردی ۰/۸۷ گزارش شده

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

که حاکی از همسانی درونی مطلوب آزمون است. همچنین ضریب پایایی با استفاده از روش بازآزمایی در فاصله سه هفته برای کل آزمون ۰/۸۷، زیر مقیاس تعهد مذهبی درون فردی ۰/۸۶ و زیر مقیاس تعهد مذهبی ۰/۸۳ بوده است (عسگری، صادقی۱۳۹۲).

پرسشنامه منبع کنترل راتر: این پرسشنامه برای سنجش انتظارات افراد درباره ی منبع کنترل تدوین شده است و دارای ۲۹ ماده است که هر ماده دارای یک جفت سوال (الف و ب) می باشد. راتر ۲۳ ماده از مواد این پرسشنامه را با هدف مشخص جهت روشن شدن انتظارات افراد درباره ی منبع کنترل تدوین کرده و ۶ ماده دیگر هدف آزمون را با لباس مبدل دنبال می کند که این ماده های خنثی، ساختار و بعد اندازه گیری شده را برای آزمودنی مبهم می سازد. نمره بالا در این مقیاس، بیانگر منبع کنترل بیرونی و نمره پایین بیانگر منبع کنترل درونی است (بیابانگرد، ۱۳۷۱). موفق در سال ۱۳۷۵ روایی این مقیاس را با استفاده از روایی ملاک همزمان، یعنی مقیاس منبع کنترل درونی- بیرونی نویکی استریکلندر به عنوان ملاک، ۰/۳۹ به دست آورده است. متوسط ضریب پایایی با روش تصنیف و کودرریچاردسون در بسیاری از پژوهش ها ۰/۷۰ بوده است (حیدری پهلوانان، ۱۳۹۳).

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این پژوهش از تحلیل رگرسیون لجستیک با استفاده از نرم افزار آماری **$SPSS_{23}$** استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

میانگین و انحراف استاندارد منبع کنترل درگروه جرایم مالی۱۰/۰۰۱± ۷۱/ ۱۵ بوده است(جدول ۱).

جدول ۱: میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش بر اساس ارتکاب به جرایم مالی و غیرمالی

متغیرها	جرایم مالی		جرایم غیرمالی	
	میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف استاندارد
منبع کنترل	۱۵/۷۱	۱۰/۰۰۱	۱۶/۰۵	۳/۲۹
تعهد بیرونی	۱۰/۰۰۱	۳/۶۲	۱۰/۴۱۴	۲/۶۸
تعهد درونی	۱۴/۵۶	۵/۵۰	۱۵/۶۱	۴/۵۳

با توجه به نتیج جدول(۱) برای تعیین پیش بینی کننده‌های جرایم مالی و غیر مالی از روش تحلیل رگرسیون لجستیک استفاده شد. نتایج تحلیل رگرسیون لوجستیک نشان دادکه مدل مبتنی برسه متغییر پیش بین (منبع کنترل، تعهد مذهبی درونی و بیرونی) در مقایسه با مدل منحصربه مقدار ثابت به صورت معناداری به پیش

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

بینی بهتر منجر نمی‌شود **(X^2 (3,N=206)=2/961,P<0/398)**. شبه **(R^2Nagelkereke)** مدل برابر با ۰/۰۱۹ بود. این یافته بیانگر آن است که منبع کنترل و جهت گیری بیرونی و درونی تنها ۱/۹ درصد از واریانس ارتکاب جرایم مالی و غیرمالی را تبیین می کند. به عبارت دیگر منبع کنترل و تعهد بیرونی و درونی از توان قابل قبولی برای تفکیک مجرمین مالی و غیر مالی برخوردار نیست. موفقیت پیش بینی افراد برای قرار گرفتن آنها در گروه مجرمین مالی و غیر مالی پایین بود. بطوریکه نرخ موفقیت پیش بینی کلی ۵۶/۳ نرخ پیش بینی مجرمین مالی ۵۷/۳ نرخ پیش بین مجرمین غیرمالی ۵۵/۳ بود.

جدول۲: نتایج رگرسیون لوجستیک برای پیش بینی منبع کنترل و تعهد مذهبی

گام	متغیر	B	والد	معناداری	Exp(b)	فواصل اطمینان(CI) برای EXP(B)	
						حد پایین	حد بالا
۱	منبع کنترل	-۰/۴۲	۰/۶۸۴	۰/۴۰۸	۰/۹۵۹	۰/۸۶۹	۱/۰۵۹
	تعهد برونی	۰/۰۱۵	۰/۰۵۸	۰/۸۱۰	۱/۰۱۵	۰/۸۹۹	۱/۱۴۶
	تعهد درونی	-۰/۰۴۷	۱/۴۷۲	۰/۲۲۵	۰/۹۵۴	۰/۸۸۴	۱/۰۲۹
	ثابت	۱/۲۲۲	۱/۸۱۶	۰/۱۷۸	۳/۳۹۴		

با توجه به نتایج جدول ۲، تحلیل رگرسیون لجستیک در آزمون فرضیه مبنی بر ابعاد سبک‌های هویت منبع کنترل و تعهد مذهبی درونی و بیرونی ارتکاب به جرایم مالی و غیرمالی را به طور معنادار پیش‌بینی نمی‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش بینی تعهد مذهبی درونی و بیرونی و منبع کنترل در گروه مجرمین مالی و غیرمالی صورت گرفته است. یافته های پژوهش نشان داد که بر اساس دو متغیرمنبع کنترل و تهعد مذهبی درونی و بیرونی در گروه مجرمین مالی و غیر مالی را نمی توان پیش بینی کرد. در تبیین یافته مذکور باید یادآور شد که تحقیقات در حوزه جرم انجام شده نشان می‌دهد که متغییرهای شخصیتی مانند خودکنترلی

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

به تنهایی قادر به پیش بینی جرم نیستندو باید در تعامل با فرصت های محیطی برای ارتکاب جرم مورد بررسی قرار گیرند. نتایج این تحقیق را می توان با تجدید نظری که هی و فورست (۲۰۰۸) در مورد تئوری عمومی جرم انجام دادند همخوان دانست. آنها اظهار داشتند که فرصت ارتکاب جرم نکته کلیدی در ارتکاب به جرم است. در متغییرهای روانشناختی مثل کنترل خود پایین مشروط به وجود فرصت‌های محیطی است. تحقیقات نشان می دهد که عوامل هیجانی مانند لذت گرایی و اهداف کوتاه مدت افراد در ارتکاب و ادامه جرم نقش دارد (والترز، ۲۰۱۵).

نتایج پژوهش حاضر با نتایج مطالعات جان بزرگی (۱۳۹۲)، بابایی و همکاران (۱۳۹۳)، برزین منش و همکاران (۱۳۹۴) همسو نمی باشد. در نبیین آن شاید بتوان به کمبود اطلاعاتی که در خصوص زندانیان در دسترس ما قرار داده شد و یا توجه صرف به تنها متغییر مالی و غیر مالی در زندانیان مطالعه شده، اشاره کرد. شاید متغییرهای دیگری نظیز مدت و میزان محکومیت، وضیعت تحصیلات، فرهنگ، شغل و. . . وهمین طور با هم بودن زندانیان (زندانیان با جرایم مالی و غیر مالی) بصورت مداوم وطولانی تاثیر گذار باشد.

پژوهش حاضردارای محدودیت‌هایی است که از جمله اینکه گروه نمونه تنهایک ندامتگاه از یک شهر و از یک جنس (مردان) بوده و لذا قابل تعمیم به گروه های دیگر نیست. از دیگر محدودیت ها عدم امکان ارائه پرسشنامه در بندهای ویژه و امنیتی، پاسخ ناکامل زندانیان به سوالات پرسشنامه و یا عودت ندادن و گاها مخدوش بودن و نوشتن درددل در پرسشنامه‌ها، و در نهایت غالبا زندانیان به تصور آنکه پاسخ به پرسشنامه های مذکور در آزادی آنان تاثیر خواهد داشت، پرسشنامه را آنگونه که می‌خواهند باشند جواب دادند نه آنگونه که هستند. پیشنهاد می‌گردد با توجه به آنکه پرسشنامه‌های مربوطه در یک زندان و یک شهر اجرا شده بود و زندان مربوطه (ندامتگاه تهران بزرگ) ازلحاظ موقعیتی وبدی آب‌وهوا وامکانات اولیه بعد مسافت به شهر تهران در موقعیت بسیار متوسطی قرار دارد (نسبت به زندان‌های دیگر خصوصاً اوین)، تقریباً اکثر زندانیانی که محکوم به حبس می‌گردند بلافاصله پس از انتقال به این ندامتگاه، به جلب رضایت شکات خود پرداخته تا هرچه زودتر خلاصی یابند. ولیکن بیشتر زندانیان مالی نیز کسانی بودند که حکمی بابت جرم غیرمالی نیز داشتند (مثلاً فردی که بابت عدم پرداخت مهریه (جرم مالی) در زندان بوده و از بابت ترک انفاق نیز حکم محکومیت داشت. باوجود آن‌که مهریه همسر خود را به‌صورت تقسیط پرداخت می‌نمود ولی از بابت عدم پرداخت نفقه که جرم غیرمالی است در زندان تحمل محکومیت می‌نمود) بنابراین در تحقیقات بعدی در تفکیک زندانیان به‌صورت مجزا از زندانیانی که فقط جرائم مالی و یا فقط جرائم غیرمالی دارند و نه به‌صورت تجمیعی از هر دو جرم استفاده شود. وپیشنهاد دیگر آنکه، مصاحبه و بررسی عوامل و فرصت‌های محیطی ارتکاب جرم بهتر است در تحقیقات آینده مورد توجه قرار گیرد.

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

فهرست منابع و مآخذ

ـ احمدی، حبیب، جامعه شناسی انحرافات، چاپ نهم، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۹۲.

ـ بسامی، مسعود؛ قره تپه، آمنه، نقش منبع کنترل و پیشگیری از جرم، فصلنامه روانشناسی علوم پزشکی کرمانشاه، سال۵، شماره ۱۹، ۱۳۹۰

ـ بیابانگرد، اسماعیل، رابطه بین مفاهیم عزت نفس و پیشرفت تحصیلی در پسران، سال سوم دبیرستان های تهران در سال ۷۰-۶۹، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۱.

ـ بابایی، ناهید؛ بابایی، حیدر؛ بلالی، اسماعیل، بررسی تأثیر سبک زندگی دینی بر پیشگیری از جرایم در بین زندانیان و غیر زندانیان استان همدان. فصلنامه دانش انتظامی همدان، سال اول، شماره سوم، صص ۱-۲۲، ۱۳۹۳

ـ برزین منش، حمید؛ احمدی طهور سلطانی، محسن؛ رضایی، احمد، تأثیر آموزش مهارت های زندگی بر سلامت روان و منبع کنترل کارکنان یگان ویژه انتظامی استان همدان ۱۳۹۴، مجله طب انتظامی، دورهٔ۵، شمارهٔ۴، صص ۲۵۰-۲۳۹، ۱۳۹۴.

ـ پاکیزه، علی، بررسی مقایسه‌ای ویژگی‌های شخصیت ومنبع کنترل دختران فراری با دختران عادی. نشریه شخصیت و تفاوت‌های فردی دوره ۶ شماره ۴، ۱۳۹۱.

ـ حافظان، پرویز، بررسی زیر ساخت‌های باور عملی مذهبی در میان دانشجویان دانشگاه پیام نور میاندوآب. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده مدیریت و علوم اجتماعی، واحد تهران شمال، ۱۳۹۴.

ـ حیدری پهلوانان، احمد؛ محجوب، حسین؛ میرابیان، محمدکاظم، رابطه منبع کنترل درونی و بیرونی باافسردگی و عملکردتحصیلی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی همدان. فصلنامه اندیشه رفتار، سال چهارم، شماره ۴، ۱۳۹۳.

ـ جان بزرگی، مسعود، اثر بخشی ارتقاء نگرش دینی بر رفتار مجرمانه جوانان. فصلنامه روان شناسی و دین، سال ششم، شمارهٔ اول، ۱۳۹۲

ـ عبدی فر، سهیلا، رابطه حمایت اجتماعی ومنبع کنترل درونی با سازگاریدر دانشجویان کارشناسی ارشد، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم، ۱۳۹۱.

ـ عسگری، سعید؛ صادقی، سعید. رابطه تعهد مذهبی و سازش یافتگی با احساس امنیت در میان زندانیان مرد. فصلنامه علمی پژوهشی امنیت پژوهشی سال۱۲. شماره ۴۳، ۱۳۹۲.

ـ قره خانی، رضا، رابطه بین منبع کنترل با پیشرفت تحصیلی در بین دانش‌آموزان سال سوم دبیرستان‌های تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد تهران مرکز، ۱۳۹۱.

ـ کجباف، محمد باقر؛ رئیس پور، حفیظ اله، رابطه نگرش مذهبی و سلامت روانی در بین دانش‌آموزان دبیرستان‌های دخترانه اصفهان. سال چهارم شماره ۱۷، ۱۳۹۲.

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]

ـ گیدنز، آنتونی، جامعه شناسی و نظریه‌های اجتماعی. ترجمه منوچهر صبوری کاشانی. چاپ دوازدهم تهران: انتشارات نی. ۱۳۹۳.

ـ نقیبی، سیدابوالحسن؛ حسینی، سیدحمزه؛ یزدانی، جمشید؛ شفیعی، سیده رقیه؛ خراسانی، فاطمه، رابطه منبع کنترل مذهبی بودن با سلامت روان در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندارن در سال ۱۳۸۹، مجله دین وسلامت شماره ۱ دوره اول. ۱۳۹۲.

__ Baron,stein. Linda ,"Secifying Labeling Theory":The case of the young child and p. sychoanalytic Agents of control, 2009.

__ Hangon, John, "The poverty of a classless criminology – The American Society of Criminology. 1991 presidential address, " 2015

__ Levin JS, Anderpool Hy. Is frequent religious attendance really conducive to better heath? Toward and epidemiology of religion, Social Sci Med, 2014.

__ Numan, JM. Pargament, K, God help me (1): Religious coping efforts as predictors of out come. Tosignificant negative life events. American Journal of Community Psychology, 2011.

__ Wulff DM, editor, Psychology of religion. Tedition, John Wily & Sons Inc, 2015.

__ Worthington ejr. Wadfe N G. Hl. Mccllough. M. E. Berry JT. Ripley J S. etal , "The religiose commitment inventory 10'Development inventory" Journal of Seligman, Martin. E. P. ,Learn. Ptimism USA,NewYork. Knopf, 2003

[Downloaded from mail.jnraims.ir on 2026-11-18]